

PÆDAGOGERNE HAR FAT I DEN LANGE ENDE

Legen må ikke ofres på læringens alter, og udviklingen af en ny kreativitetspædagogik skal hjælpe pædagerne med at sætte ord på, hvorfor børns frie leg giver dannelse og øger chancen for succes i fremtidens videnssamfund

Af Kim Serup Rasmussen / Foto: istockphoto

Voksende krav om læring og udvikling presser i disse år de danske daginstitutioner og udfordrer den pædagogiske faglighed. Men før legen – en af daginstitutionens klassiske kerneydelser – smides over bord til fordel for læring, er der grund til at besinde sig. Ny forskning skal forklare værdien af leg for legens egen skyld og hjælpe pædagerne med at beskrive kernen i deres arbejde.

”Kreativitet handler om at overskride det, der allerede er tilfældet, at gøre noget nyt med det allerede kendte. Og den overskridelse er børn ekstremt gode til, for det er det, de gør hele tiden, når de leger.”

Lars Geer Hammershøj, lektor i pædagogisk filosofi ved Danmarks Pædagogiske Universitet.

Det fortæller Lars Geer Hammershøj, lektor i pædagogisk filosofi ved Danmarks Pædagogiske Universitetsskole, Aarhus Universitet. Med ny forskning vil han støtte pædagerne i at zoom ind på de helt grundlæggende kvaliteter i deres arbejde med børnene. Og netop pædagogernes evne til at stimulere børns frie leg er daginstitutionernes helt store trumfkort, mener DPU-forskeren.

LÆRING PRESSER FRI LEG

Men det er der mange andre, som ikke mener. Og også inden for forskningen er man grebet af læringsmantraet. Dansk Clearinghouse for Uddannelsesforskning har netop offentliggjort deres forskningskortlægning af skandinavisk forskning på førskoleområdet. Den viser, at ud af 52 undersøgelser var der kun tre, der primært beskæftigede sig

med leg. Som Dansk Clearinghouse også fremhæver, så trænger kravet om læring sig på, og småbørnspædagogikken bliver i stigende grad anset som en forlængelse af uddannelsessystemet, hvor legen ikke længere får lov at foregå på legens egne præmisser, men i stedet som et middel til læring.

I den forskning, Lars Geer Hammershøj netop er påbegyndt, søger han at komme legen og pædagerne til undsætning. Ifølge forskeren skal daginstitutionerne ikke lade sig kue af det omsiggribende læringsmantra, for de har fat i den lange ende, når det handler om at ruste børnene bedst muligt til de udfordringer, fremtidens samfund byder på.

”Med globaliseringen og udvidelsen af industrisamfundet kom der fokus på de basale færdigheder og kompetencer, såsom at læse, skrive og regne. Siden talte vi om videnssamfundet og begreber som ’livslang læring’ blev fremherskende. Men i fremtidens samfund, som vi allerede nu kan skimte konturerne af, kommer kreativitet og innovation i højsædet. I det, vi kan kalde videnssamfundet 2.0, som slår ud i fuld skala om måske 20-30 år, er det enden til at få nye ideer og føre dem ud i livet, der bliver vigtig,” siger Lars Geer Hammershøj og fortsætter: ”Kreativitet handler om at overskride det, der allerede er tilfældet, at gøre noget nyt med det allerede kendte. Og den overskridelse er børn ekstremt gode til, for det er det, de gør hele tiden, når de leger. Leg handler netop om at finde på og lade sig føre nye steder hen. Derfor skal man passe på, at man ikke sælger legen på læringens alter – legen er vigtig i sig selv.”

LEG GIVER DANNELSE

Leg og kreativitet handler også om det svære begreb: dannelse.

”At danne sin personlighed handler om at udfordre sin egen virkelighed og opfattelse af, hvordan tingene hænger sammen. Det handler om, at man involverer eller åbner sig for andre verdener. Og det er netop det, der sker i legen og i den kreative proces,” forklarer Lars Geer Hammershøj.

Dannelse er et begreb, som forskningen til stadighed arbejder med at sætte ord på, og alt for ofte bliver dannelse fejlagtigt sammenlignet med sociale kompetencer, mener lektoren i pædagogisk filosofi.

”Sociale kompetencer er vigtige færdselsregler og giver os en grundlæggende selvtilid og tryghed som mennesker. Men sociale kompetencer involverer ikke personligheden, og det er i dannelsen, at vi sætter vores eksisterende virkelighed på spil og lader os opsluge af for eksempel venners selskab eller musik. Samme overskridelse sker i legen, og derfor har daginstitutionerne gode kort på hånden. Pædagogerne lærer børnene ikke kun at fungere som mennesker, men udvikler dem også kreativt, og den værdi bliver meget efterspurgt i fremtidens samfund,” siger Lars Geer Hammershøj.

NY KREATIVITETSPÆDAGOGIK

Når daginstitutionerne og legen alligevel er under pres, er forklaringen ifølge DPU-forskeren blandt andet, at man ikke har udviklet tidssvarende pædagogiske begreber, der kan hamle op med den stærke læringsdiskurs.

”Vi værdsætter daginstitutionernes kunnen, men vi kan ikke rigtig sætte ord på det. Daginstitutionerne kan ’noget andet’ end læring – og vi skal give pædagogerne nogle ord og begreber, der gør dem bedre til at beskrive dette ’andet’.”

I den forskning, han for nylig har kastet sig over, vil Lars Geer Hammershøj udvikle en ny kreativitetspædagogik, der netop skal sætte flere ord og begreber på kreativiteten, og hvordan man er kreativ på det nye videnssamfunds præmisser.

I udviklingen af en kreativitetspædagogik har Lars Geer Hammershøj valgt at tage udgangspunkt i musikens betydning for kreativitet. I en ny antologi om sanselighedspædagogik, der udkommer senere på året, løfter han sløret for nogle af sine teser:

”Vi ved, at musik er vigtig for os, og daginstitutionerne er jo kloge og bruger allerede i vid udstrækning musikken pædagogisk – men vi har svært ved at sætte ord på hvorfor?

LARS GEER HAMMERSHØJ

Cand.mag. i idéhistorie og ph.d. i sociologi ved Danmarks Pædagogiske Universitetsskole, Aarhus Universitet. Hammershøj forsker i pædagogisk filosofi og har beskæftiget sig meget med begrebet dannelse. For nylig har han fordybet sig i ny forskning, hvor han med musikken som indgang vil indkredse nogle af pædagogikkens kerne kvaliteter og sætte ord på en ny kreativitetspædagogik og betydningen af børns frie leg. Senere på året bidrager Lars Geer Hammershøj til en ny antologi om sanselighedspædagogik, der vil give en forsmag på nogle elementer af den nye kreativitetspædagogik. www.dpu.dk/om/lgha

Musikken er kreativ hele vejen rundt: At finde på ny musik, i opførelsen af musikken, og når man lytter til den alene eller sammen med andre. Musik rummer sanselighed og kreativitet og kan det samme som legen, nemlig at vi overskrider os selv og lader os opsluge af noget større. Musikken løfter os og bringer os i en anden stemning og er med til at forme og danne os. Musik sætter begrebet kreativitet på spidsen, og derfor kan den være en indgang til at udvikle en ny kreativitets- og sanselighedspædagogik, der blandt andet kan beskrive den værdi og den dannelse, der ligger i børns frie leg.”